

פרוטוקול מס' 144

מישיבת ועדת השירותים הציבוריים
יום ג', ז' בכסלו תשל"ו - 11.11.75, שעה 11.00

נכחו:

חברי הוועדה:
מ. חריש - מ"מ היו"ר
ח. אבו-רביעה
י. בארי
א. גיבלבר
מ. גז
ל. דיציאן
א. נמיר
מ. פרידמן
ב.צ. קשת
פ. שינמן
ח. שמעוני

מוזמנים:
י. לנגרמן - המשנה למנכ"ל משרד הסעד
מ. שיפמן - סמנכ"ל משרד הסעד
א. לאור - משרד האוצר
י. קדמן - מזכיר איגוד העובדים
הסוציאליים

מזכירת הוועדה: ש. כרם

רשמה: צ. ספרן

סדר היום: השינויים במצבן של משפחות נתמכות בעקבות החמורות הכלכליות.

259

18.11.75 כ"א (נחמא)

אני פותח את הישיבה.

ס"ם היו"ר ס. חריש:

השינויים במצבן של משפחות נתמכות בעקבות התמורות הכלכליות

מר לנגרסון חייב לנו דברי תשובה לשאלות שנתעוררו בישיבות הקודמות של הוועדה בנושא זה.

א. לנגרסון:

לפני שאתייחס לשאלות שנשאלו אני רוצה להעיר שתי הערות ואבקש את סליחתכם:

כאשר ישבתי ושמעתי בדיון הקודם את השאלות היתה לי הרגשה ברגע מסויים שמשרד הסעד הוא כמעט הגורם המסייע לקיצוצים בתקציבו, ולא כן היא. משרד הסעד לחם בסידת יכולתו להשיג לשנת 1975 אותו תקציב שהוא סבר שזה המינימום הנדרש. הוא ירד מתחת למינימום הנדרש מכיוון שהוא הועיל רק בחלק מסאבוקו. פירושו של מינימום זה לגבי נושאים מסויים הוא ירידה אל מתחת רמת השירות שהיתה נהוגה ב-1974. קו המינימום שאליו היינו מוכנים לרדת ושעליו נאבקנו היה: לפחות לא לפגוע ברמת השירות שניתנה ב-1974. גם מינימום זה דורש תוספת תקציב, לא רק בגלל ההתייקרויות אלא מכיוון ששירותים מתפתחים, אוכלוסיות גדלות. אם בשנים האחרונות שבהן כן היתה עליה כריבוי הטבעי גדלה האוכלוסיה הישראלית בלמעלה מ-100 אלף נפש לשנה, יש לכך השלכות גם לגבי קבוצות פגועות למיניהן מבחינת סדרי הגודל.

אני סבור שאם אנחנו ניגשים לשנת תקציב חדשה ואם אתם כואבים נושאים מסויים כפי שאנחנו כואבים אותם, עלינו יחד להשמיע את קולנו ברסה. אנחנו רוצים בסיוע זה של הוועדה.

א. גיבלבר:

לא קראתם לנו בזמן לסיוע.

א. לנגרסון:

השר הופיע, אמר וביקש, אבל אם בנו האשם נתקן את שאנחנו חייבים לתקן.

הערה שניה: בישיבות האחרונות סיקדה הוועדה את הדיונים סביב הסיוע החומרי. לא הייתי רוצה שתתקבל תמונה מעוותת, שעיקר עבודתו של המשרד הוא בתחום זה. חלק מעבודתו של המשרד הוא בזה, אבל היום אני יכול לומר, יותר משאמנתי בעבר, שפיתוחם של שירותים והפעלתם של שירותים, שאינם סיוע חומרי, הולכים וגדלים והם זקוקים לתשומת ליבה של הוועדה - אם לביקורתה, אם לעצותיה ולכל מה שוועדת השירותים הציבוריים של הכנסת אמורה לתת. נשמח אם הוועדה תיאות להקדיש מזמנה לעבודה הטיפולית המשקמת שהמשרד עוסק בה.

לשאלות כפי שעלו בוועדה:

נשאלתי באשר למצב המשפחות הנתמכות בזמן האחרון ואם חלה בה עליה או ירידה. אני רוצה לציין שנשטת החודשים האחרונים יש ירידה מחודש לחודש במספר היחידות הנתמכות תמיכה כלכלית, בין מלאה ובין חלקית. בחודש אוקטובר חלה ירידה בלמעלה מ-500 יחידות בהשוואה לחודש ספטמבר, וכשאני אומר יחידה אני מתכוון או ליחידה של אדם בודד, או ליחידה של זוג או ליחידה גדולה יותר. באוקטובר ניתנה תמיכה, בין חלקית ובין מלאה, ל-25,095 יחידות לעומת תמיכה ל-27,000 יחידות בראשית השנה. עדיין איננו יודעים בדיוק מהן הסיבות לירידה המסתמנת, אבל היא בוודאי נובעת מצירוף מספר עניינים: היא בוודאי נובעת מספר מסויים של נכים שעקב העובדה שחוק הנכות חל עליהם עברו לקבל את קיצבתם החודשית מן הביטוח הלאומי; היא בוודאי נובעת מן העובדה שקבוצה של מקבלי השלמת סעד - בעיקר שכירים - שהכנסתם עלתה בעקבות הרפורמה בטכום זהה פחות או יותר לסכום שקיבלו כהשלמה ממשרד הסעד, עקב הגדלת קיצבות ילדים וקיצבות יוצאי צבא, לא רצו לבוא ללשכת הסעד לשם קבלת סכומים קטנים, 20 עד 50 לירות, להשלמת התמיכה; יש להניח שהיא נובעת גם מן העובדה שיש משפחות, לא רבות, שהטיפול השיקומי בהן הוריד אותן

11.11.75

א. לנגרמן:

מקבוצת הנתמכים; אבל יש בוודאי תופעה נוספת: מסתבר שהכניסות לרשימה - ורשימה זו היא די נזילה, יש כל חודש כניסות באחוזים די משמעותיים - הן מועטות יותר. זאת אומרת שלגבי קבוצות מסויימות חל איזה שהוא שיפור בסצבן החומרי ביחס לתמיכת הסעד הניתנת להן.

ל. דיציאן:

האם לבדיקה היותר חזקה אין השפעה?

א. לנגרמן:

בוודאי שהיא גורם משפיע. אנחנו עוקבים אחרי זה וגם עושים בדיקה מעסיקה יותר המתייחסת אל כל הנכנסים החדשים. על ידי בדיקה זו אנחנו רוצים להגיע לתמונה ברורה: מי הם הנכנסים, מה הסיבות שמביאות אותם להיכנס, אם לתקופה קצרה או סמושכת, למעגל הנתמכים.

הזכרתי בדברי שהחלטת הממשלה מנובמבר קבעה פיצוי מלא לאוכלוסיה הנזקקת, אבל ההחלטה, מטבע הדברים, התייחסה רק להכנסתו של האיש ולא לשירותים, משום שהחלטת הממשלה דיברה במפורש על פיצוי מלא על הכנסה, אבל היא לא דיברה - וגם לא יכלה לדבר - על העברת פיצוי מלא גם לגבי שירותים. מובן שאם קוצצו שירותים כאלה או אחרים, לא פיצה הפיצוי המלא אותו אדם שאיבד זכות זו או אחרת או אחוזים בזכות מסויימת בנושא השירותים גם כאשר הוא נושא חומרי, כמו שכר דירה וכיוצא באלה דברים. את הדבר הזה צריך להביא בחשבון בכל פעם שידונו בפיצוי או בניטול של קיצוץ השירותים.

נשאלנו מדוע הקיצוץ היה דרסטי דווקא במענקים לתלמידים ואילו במעסיפים אחרים לא היה דרסטי כל כך. ההעלכה של דרססיות בקיצוצים היא בוודאי הערכה שקשה למדוד אותה, אבל בשוני אחד: הסכום שהיה נדרש סאתנו כדי לתת את המענקים לתלמידים באותו היקף שנתנו אותו בשנה הקודמת - כאשר מספר הנהנים הגיע ל-156,000 - היה כה גדול, משום תמרון אפשרי במסגרת התקציבית לא נתן לנו אפשרות לבצע שירות זה, ומסילא היה זה המקום שבו נאלצנו לקצץ באוכלוסיה הנהנית מן השירות, כאשר בשירותים חומריים אחרים השתדלנו להנמיך באורח פרוגרסיבי את השתתפות הציבור, הממשלה, הרשויות המקומיות בהוצאה, אם לצרכים רפואיים ואם לצרשאים אחרים. השתדלנו לעשות זאת פרוגרסיבית, כאשר עמדנו על כך שאנשים שהכנסתם אינה עולה על גובה התמיכה לא יפגעו כלל, תוך ידיעה שהשכבות שמעליהם נפגעו, אבל נפגעו באורח פרוגרסיבי. במענקים לתלמידים הדבר היה בלתי אפשרי מלכתחילה, מכיוון שבשירות זה התחלצו ללכת לפני חמש שנים בשני נתיבים: נתיב אחד - להקיף במשך הזמן את כל כיתות בית-הספר, היסודי והתיכון; נתיב שני - להגיע במשך הזמן ממענק העונה על 25% של העלות למענק העונה על 100% של העלות או קרוב לכך. הגענו לכך שבשנה הקודמת נתנו את המענק לכל כיתות בית-הספר, היינו - לכל הזכאים לכך, והמספר הגיע ל-156,000, אולם בעלות לא הגענו ליותר מאשר כישו של 40% של עלות ההוצאה פר-ילד בגין ביקורו בבית-הספר. עכשיו קוצץ התקציב ולרשותנו עמדו 12 מליון לירות, במקום 25 מליון לירות בשנה הקודמת, במחירי השנה הקודמת כאשר לא כסינו יותר מ-40% מן העלות. כדי לבצע את השירות לאותה קבוצת ילדים, בגובה 40% של העלות ובמחירי 1975, היינו נזקקים לכ-40 מליון לירות.

פ. שינמן:

מאיפה כיסיתם את 60% של השנה הקודמת?

א. לנגרמן:

לא כסינו. סברנו שגם במענק לתלמידים עלינו להתקדם בעוד 5%-10%, אבל נתקלנו

במצוקה התקציבית.

היתה אפשרות לקחת אותם 12 מליון לירות שניתנו לנו בתקציב ולחלק אותם ל-156,000 ילדים, אבל אז היינו מגיעים לכך שהיינו תורמים לכל ילד בין 5% ל-10% של העלות, שאין להם כל משמעות.

האם כתוצאה מכך לא נטשו ילדים את בית-
הספר?

ג. ג.:

א. לנגרמן:
אין לנו ידיעות. מבחינת ההגיון הצרוף
והנסיון זה צריך היה לקרות לפני שמגמת
המענקים לתלמידים היתה בין היתר לסייע לקליטתו של הילד המתקשה להסתגל
אל המערכת. אם לאותה קבוצת ילדים שיש להם קשיי הסתגלות נוספות עוד בעיות
של ביגוד, של ספרים, יש להניח שזה פגע בילדים.

נשאלנו אם לא עדיף היה לתת את המענקים
בשעה-כסף במקום בכסף. הענין מתחלק לסוגיה אידיאולוגית וסוגיה מעשית.
אשר לסוגיה המעשית: מבחינת הניצוץ מסוכך וקשה יותר לתת לאיש שווה-כסף
במקום כסף. לקראת שנת הלימודים תשל"ז אנחנו מטכסים עצה לגבי סידור
כלשהו הנוגע לפריטי ציור. באותן רשויות מקומיות שמוכנות, למשל, לסדר
את הספרים לילדים אנחנו רוצים לנתב זאת כך: כל רשות מקומית, או גורם
ברשות המקומית יקבל חלק מן התשלומים עבור הספרים וימפק את הספרים,
או שנית-הספר יעשה זאת ישירות. נסיונות מועטים עשינו: במקום אחד או שניים
הם עלו יפה; במקום אחד או שניים הם לא עלו יפה, כי לא כולם עמדו בסבבן
הביקורת הפנימית שלנו. על כל פנים ניתן דעתנו על כך.

אשר למישור הערכי: בעיה זו מתייחסת
לא רק לשירות החומרי הזה אלא לסיועים חומריים מסוגים אחרים. השאלה היא
אם החברה רוצה להמשיך ולטפח את התלות של המשפחות הללו במסדה בצורה זו
או אחרת, או שרוצים להביא אותן לעצמאות, לתת להן את הכסף ויחד עם זה
לסייע בידן על ידי חונכות וסומכות לעשות שימוש רציונלי בכספים העומדים
לרשותן. אני אישית סבור, לאור הנסיון שנצטבר בחברה הישראלית, שיש לתת
לאנשים כסף ולהדריך אותם לעשות בכסף שימוש נכון. לפי הנסיון שצברנו
בהרבה שירותים בחברה הישראלית אני סבור שלא בכוונה רעה הפכנו קבוצה
גדולה של אנשים לבלתי עצמאית ותלויה - וזה כמעט נוח לה כיום - דבר
שהחברה אינה רוצה בו. כאמור, הוויכוח הוא ערכי ונשמח לשמוע גם את דעתכם
בנדון, משום שהשאלה תצוץ ותעלה מחדש בעתיד הקרוב לגבי מענקים אלה ולגבי
שושאים רבים אחרים.

נשאלנו אם התקנות החדשות על זכאות
לתמיכה אינן מפלות לרעה נשים בהריון לעומת מה שהיה בתקנות הקודמות.
התקנות החדשות אוסרות שבכל מקרה - וזו החלטת משרד הסעד בהסכמת אגף
התקציבים - זכאית כל אשה מהחודש הרביעי להריונה לקבל תוספת לתמיכתה.
לפי התקנות הקודמות היא קיבלה סכום שהיה 50% ממה שמגיע לאותה נפש
נוספת שהיא נושאת בחובה. לצורך פישוט רצינו להצמיד זאת לאחד המרכיבים
שהם פחות או יותר קבועים במערכת ובמקום 50% מהמגיע לנפש נוספת קבענו
20% מהמכסה לבורד שזה בערך אותו סכום שהיה קודם לכן והעומד כיום על
94 לירות.

ואם מדובר בשתיים-שלוש נפשות?

ב. צ. קשת:

במידה שיתברר שאלה תאומים צריכה האשה
לקבל סכום כפול.

א. לנגרמן:

בכמה הסתכמו 50% מתוספת לנפש שלישית
או רביעית?

ס. פרידמן:

אינני יודע כרגע. אמרו לי שלא היתה
שום כוונה להוריד את הסכום. השאירו
אותו סכום אלא קבעו לו סדר אחר, קבוע יותר, שהוא 20% ממכסה לבורד.

א. לנגרמן:

התע"ס הקודם קבע במפורש 50% מן התמיכה
לבורד ולא 50% מן התמיכה לנפש נוספת.

י. קדמן:

א. לנגרמן:

אני אישית לא בדקתי. ביקשתי מן האיש המסונה לתת לי אינפורמציה. אם הטעה אותי, אבדוק עוד פעם את העניין ואביא לכם אינפורמציה מדוייקת.

ניטוק שני שנאמר לי הוא, שרצו לשפור על פרופורציה בין מה שהאשה מקבלת בתקופה הריונה לבין מה שהיא מקבלת אחר כך מהניטוח הלאומי, כי לא ייתכן שבתקופת ההריון היא תקבל בתמיכת סעד יותר ממה שהיא תקבל בגין הילד שיוולד מן הניטוח הלאומי.

אם חלה איזו שהיא הרעה בעניין זה, אני מוכן גם היום להתחייב ולתקן אתה דבר. על כל פנים לא היתה שום כוונה להרע את הכנסת האשה בהריון.

נשאלה השאלה מה קרה להחלטה על גבייה עבור שירותים. כאשר בשעתו הופיע שר הסעד בפניכם הוא דיבר על כך שנצטרך לגבות תשלומים מסקבלי שירותים גם מבין הקבוצה הנתמכת ודובר אז על גביית סכום מסויים עבור ילד שמסודר בפנימיה ועל סכום אחר עבור ילד מסודר במעון יום. כאשר התקיים על כך הדיון בוועדת התעריפים הבינ-משרדית, שכראשה עומד אורי לאור, הוחלט לדחות את הניצוץ לתחילת שנת הלימודים תשל"ו.

א. לאור:

ההחלטה שנתקבלה לגבי שנת הלימודים תשל"ו היא שדמי פנימיה בשנה זו יהיו

60 לירות במחירי מארס 1975.

א. לנגרמן:

דחיית הניצוץ מקשה עלינו, כי ההחלטה על גבייה עבור שירותים הובאה בחשבון בחישוב ההוצאות שלנו, אבל על כך נתמקח עם אגף התקציבים.

אשר לקיצבת יוצאי צבא למשפחות נתמכות סעד, שקיצבתן מסודר הסעד נמוכה יותר מזו שביתה לפי התקנות הקודמות, ואשר אמורות היו לקבל את הפיצוי על ידי הגדלת קיצבות ילדים פלוס קיצבות יוצאי צבא ואשר מסיבות שונות אינן זכאיות לקיצבת יוצאי צבא: אנחנו בודקים עכשיו את העניין. אין לנו נתונים על כך ואיננו יודעים מי מן הנתמכים נפגע בעקבות החלטה זו ומקבל פחות ממה שקיבל בעבר. אנחנו מנסים לאתר אותם ולראות מה סדר הגודל עליו מדובר.

ס. פרידמן:

איך אפשר היה לקבל החלטה בלי נתונים?

א. לנגרמן:

יש הגיון ברור מאד בקבלת ההחלטה. לאחר שנקיים על כך שיחה עם אגף התקציבים

נביא את הדברים.

אני חושב שלא מדובר על הרבה וגם לא

על כסף רב ולדעתי ראוי לתקן את הדבר הזה וגם ניתן.

נושא שהועלה בדיונים ובשאלות ואשר רציתי להתייחס אליו הוא מסך ראש הממשלה לגבי סדרי העדיפויות בתקציב לשנה הבאה. אני מרשה לעצמי למסור אינפורמציה בנדון כי הייתי שותף לתהליך שהמסך נדון בו וקיבל את גיבושו הסופי. נוכח הקיצוצים שהיו בשנה שעברה בתקציב המשרדים החברתיים ביקשה ועדת השרים לרווחה חברתית לבדוק כיצד נעשו הקיצוצים, אותם קיצוצים שנעשו פעמיים בשנה בשנת התקציב הקודמת. לצורך זה הוקמו מספר צוותים, שהשתתפו בהם אנשי אקדמיה, שעברו במשרדים השונים ובדקו. המסקנות קבעו באופן כללי שהקיצוצים לא ביטאו סדיניות של עדיפויות במשרדים ובמידה שהם ביטאו משהו הם ביטאו נוחיות מנהלית: או קיצוצים שרירותיים או קיצוצים בגדר של מינפולציה זו או אחרת. כלומר, מה כדאי יותר לקצץ על סנת שהקיצוץ לא יבוצע. מכאן, ובדומה גם מסיבות נוספות, הגיעה ועדת השרים לרווחה חברתית למסקנה שהיא רוצה להיות

א. לנגרמן:

מעורבת יותר בבנינו של התקציב במשרדים החברתיים. ההחלטה שהתקבלה בוועדת השרים לפני מספר חודשים היתה שצוות מיוחד, יחד עם המשרדים וג'ים בדבר ובהסכמת משרד האוצר, יכינו מסמך על סדרי העדיפויות בתקציב 1976, כאשר כבר אז היה ידוע שהסיכויים שתקציב 1976 יהיה תקציב מרווח הם קלושים.

ב. צ. קשת: האם זה מחייב את המשרדים הנוגעים בדבר?

א. לנגרמן: זה צריך לחייב אותם.

ועדת השרים לרוחה חברתית מינתה צוות, שכלל בתוכו אנשי הלכה ומעשה, נציגי משרדים שונים, נציגי גופים שונים המסוגלים לתרום לענין ואנשי ציבור הנקיימים בנושא ועובד מסמך שידון פעמיים-שלוש והגיע לאלו שהם קרובים שנתקבלו פחות או יותר על דעת רוב האנשים המכינים. הקווים הכלליים הם אלה: לאור המגבלות בתקציב יושם דגש ותינתן עדיפות לאוכלוסיות בסצוקה. היינו, כאשר המשרדים יכינו את תקציבם יצטרכו להוכיח שאכן כל אחד בתחומו הוא נותן סדרי עדיפויות גבוהים ביותר לאוכלוסיה בסצוקה, מבלי שאוכלוסיה זו הוגדרה הגדרה יותר יחודית, כי היא בוודאי שונה מנושא לנושא. לאוכלוסיה בסצוקת דיוור הגדרה שונה מאוכלוסיה שבסצוקת השכלה. מכיוון שהמשאבים מוגבלים היתה הכוונה לבנות את התקציבים על בסיס של שני מרכיבים: הקפאה בפיתוח שירותים חיינם לאוכלוסיה החזקה ואפשרות של מוביליות תקציבית בין המשרדים ובתוך המשרדים עצמם.

מגמה שניה שהיתה במסמך: לעבור לתכנון המושחת יותר על בסיס אזורי גיאוגרפי מאשר על בסיס של סמוצעים ארציים, כדי להוציא חלק מן העוקצים שקיימים כאשר מדברים על כל הדמה. השאלה אינה צריכה להיות אם מדינת ישראל צריכה ללכת לבניה של יותר בתי-חולים או לבניה של יותר מרפאות קהילתיות, אלא במקום שיש צורך בביית-חולים בוודאי שצריך להקים אותו, ובמקום שיש צורך שיוגברו שירותים אחרים, יש להגביר שירותים אחרים. זאת מתוך כוונה שאם גם סחר סך כל התקציב המיועד לתחנות לבריאות האם והילד - וזו אחת הדוגמאות שהובאה - אינו מסתנה והוא בנוי על סטנדרטים ארציים קבועים האומרים שבכל תחנה צריכה להיות מתכונת קבועה של כך וכך, תיבנה מתכונת שונה שתאמר כי הסטנדרט בצפון תל-אביב יכול להיות מינוס מה שנקבע היום ואילו הסטנדרט בדרום תל-אביב צריך להיות פלוס מה שהוא כיום.

המגמה השלישית במסמך דיברה על יצירת סולמות פרוגרסיביים שעם כל השמת הדגש על אוכלוסיות בסצוקה לא יפגעו באוכלוסיה הזקוקה לשירותים אלה כאשר ההבדל יתבטא בפרוגרסיביות של התשלום. כלומר, תבנינה מערכות פרוגרסיביות ולא כפי שהן קיימות לעתים, שהן אמנם פרוגרסיביות אבל פרוגרסיביות בקבוצות. היינו, כיום מחולק הסולם לארבע קבוצות ואם אדם משתכר לירה אחת יותר הוא עובר מקבוצה לקבוצה ואילו ההצעה מדברת על רצף שאינו מביא את האדם למצב שאם אתמול היה זכאי לקבל שירות מסויים חיינם, היום הוא חייב לשלם עבורו, אלא לכך שאם אתמול שילם איקס לירות והיום הכנסתו היא פלוס לירה הוא ישלם עבור אותו שירות באותו יחס שעלתה הכנסתו.

בשלב מסויים הובא המסמך לדיון עם ראש הממשלה וראש הממשלה סמך עליו ידיו.

ח. שמעוני: והוסיף שצריך לקצץ בשירותים.

א. לנגרמן: לא. המסמך אומר במפורש שאין לקצץ בשירותים אלא להעדיף שירותים.

א. לנגרמן:

המסמך הובא לדיון בסועצה הציבורית כאשר עדיין לא הובא לדיון בוועדת השרים לרווחה חברתית. רק לאחר הדיון בסועצה הגיע המסמך לוועדת השרים לרווחה חברתית. בוועדת השרים היתה ביקורת על המסמך, בעיקר על החלק ההסטורי שבו, לא על המגמות שבו, והיתה גם ביקורת על כך שהמסמך הגיע לידיעת הציבור לפני שחברי הממשלה וחברי הכנסת ראו אותו. בישיבה האחרונה סוכם שהמסמך יעובד מחדש. הוא עובד מחדש לאור ההערות ויוגש לוועדת השרים לרווחה חברתית ב-17 לחודש.

א. גיבלבר:

אני מציע שנקבל את התשובה על המסמך לאחר שנראה אותו. אינני מוכן לדון בו

עכשיו.

מ"ם היו"ר ס. חריש:

אין על כך דיון. זו תשובה על שאלה שנשאלה.

א. נמיר:

אני שאלתי, כי קראתי על המסמך בעתונים.

א. לנגרמן:

יכולתי לצאת ידי חובתי ולומר שאני רק חבר בוועדה ואינני הכתובת למסור אינפורמציה, אבל היתה לי הרגשה שאתם רוצים לקבל אינפורמציה ונסיתי למסור אותה. לא נתכוונתי למסור באינפורמציה חוות דעת שלי על המסמך, אלא נסיתי למסור דברים כהווייתם.

פתחתי את דברי באחת הפגישות ואמרת שלפרות התקציב המקוצץ או הבלתי ריאלי או הבלתי שלם שקיבלנו השתדלנו שאוכלוסייה שהכנסתה איננה עולה על הכנסת תמיכת הסעד לא תיפגע פגיעה משמעותית, ואני עדיין סבור שהדבר נכון. אם פה ושם מתקבלת הערה שאין הדברים נכונים אני מוכן, כפי שכבר אמרתי, לתקן את העניין. דבר נוסף: בוודאי שהקיצוצים בתחום הסיוע החומרי ועוד יותר בתחומים אחרים, שלא דובר עליהם, פגעו בשכבות אוכלוסייה שהכנסתן גבוהה ממכסת התמיכה ושלפני כן נהנו משיעור השתתפות גבוה יותר וכיום נהנות משיעור השתתפות נמוך יותר או כלל לא נהנות עקב העובדה שאין מספיק תקציב כדי לבצע את רמת השירות שביצענו ב-1974.

אני חוזר על בקשתי בתחילת הישיבה: נשמח מאד אם תזמינו אותנו במשך הזמן לדיון גם על סוגיות אחרות שאינן קשורות לשירותים של הסיוע החומרי אלא לשירותים הקשורים לתפקודו של האדם, ליכולתו. משרדנו מקדיש לכך היום את מיטב המחשבה, הזמן והרצון.

פ. גז:

שאלתי שאלה שענית עליה במטוטטש והייתי מבקשת לקבל עליה תשובה מדוייקת: האם יש לכם מידע ארצי היכול להוכיח שמשפחות שהיו על הסף ולא ביקשו תמיכה מן הסעד היו צריכות ליפול על שכם משרד הסעד עקב השינויים הכלכליים שחלו במדינת ישראל בזמן האחרון?

יום לפני פטירתו הופיע בפנינו השר חזני ז"ל שענה בין היתר על המקרה של אותו אדם מטבעו שהצית את עצמו בעקבות הפסקת תמיכת הסעד שניתנה לו. בדברי אז אמרתי שרצוי היה אם המשרד היה מקדיש זמן להכנת משפחות שעומדים להן את תמיכת הסעד כדי להרגיל אותן למצבן החדש. השר הסנוח ענה לי שאכן יש מקום להסברה חינוכית וכי יעשה בנדון פעולה כלשהי. הייתי מבקשת לדעת אם נעשה משהו בתחום זה.

ל. דיציאן:

בכסה, לפי הערכת המשרד, יקפץ תקציב משרד הסעד באופן ריאלי, לא אבסולוטי,

לקראת שנת התקציב 1976?

היינו שמחים אם מישהו היה נותן לנו את התשובה.

ד. שיפמן:

אינני שבע רצון מן התשובות לגבי המספר ואני מציע שנדון עליו עם משרד הסעד לאחר שנקרא בו ונראה באיזו מידה הוא מיטיב ואולי אף אינו מיטיב.

א. גיבלבר:

כאשר דנו בקיצוצים בתקציבי המשרדים ובענין הרפורמה במסים נאמר לנו גם מעל במת הכנסת וגם בישיבות שהדבר לא יפגע באוכלוסיה במצוקה. מתברר שאוכלוסיה הנמצאת במצוקה קשה ביותר נפגעה, וזאת גם לפי דברייך. נאמר לנו שאוכלוסיה מסוימת תקבל קיצבת יוצאי צבא וקיצבת משפחות טרובות ילדים בסכומים יותר גדולים ודבר זה ישחרר במידה מסוימת נתמכים של משרד הסעד. אבל מסתבר שמספר רב של משפחות לא קיבלו את מה שהגיע להם מן הביטוח הלאומי ופן הסעד קיבלו פחות כך שנמצאו מפסידות. אתה אומר לנו שלא ידוע לכם מספר המשפחות האלה.

מספר המשפחות שלא קיבלו בגין קיצבת יוצאי צבא לא ידוע לנו.

א. לנגרמן:

חשבתי שמשרד הסעד, במהירות האפשרית, צריך להציג בפני הציבור את מספר הנפגעים שלו מבין 25,000 היחידות, צריך לדרוש תוספת תקציב ולקרוא לוועדת השירותים של הכנסת לעמוד לימינו ולא כך היה. הענין הועלה מצד אחר ופן המשרד לא שמעתי ידיעה אמינה על הדבר.

א. גיבלבר:

שירותים שצומצמו גם על ידי משרדים אחרים, כמו על ידי משרד החינוך והתרבות, פגעו במשפחות הסעד ולזה אין פיצוי. דבר זה הוא אקוטי וצריך לעמוד בדחיפות בפני הכנסת, כי איננו רוצים לפגוע במשפחות אלה.

הדברים צריכים להיות ברורים: כמה, איפה ומי נפגע. עלינו להגיד מה אנחנו רוצים ולפי זה לסכם את הסיכום שלנו.

מר לנגרמן, אמנם נגעת במחלוקת האידיאולוגית בין תשלום כסף לבין שווה-כסף, אבל לא מסרת לנו מהי הכרעתו של משרד הסעד בנקודה זו. אני חושב שכדאי שנדע.

י. בארי:

אני שומעת שהממשלה קיימה כבר שלושה דיונים בנושא התקציב באופן כללי ועדיין לא אמרה לשום משרד מה התקציב ומה הקיצוצים שיחולו. הייתי מציעה שלא נדון בנושא זה רק לאחר שיוחלט ויוכרע ואז לא תהיה לנו שום אמירה, אלא נזמין לאחת הישיבות הקרובות - ואם אפשר כבר ליום שלישי הקרוב את אנשי אגף התקציבים הרפרנטים של משרד האוצר לסעד, את הנהלת משרד הסעד כדי שייאמר לנו מה התביעות לתקציב שנה הבאה.

א. נמיר:

מיום ליום אני מבינה פחות את כל הנושא של ועדת השרים לעניני רווחה. הייתי מבקשת שבאותו מגזר השייך לסעד נדע מה עושה משרד הסעד ומה עושה ועדת השרים לעניני רווחה. מה היא מכסה ומה אינה מכסה? האם יש תיאום בין המשרד והוועדה? האם יש התחשבות בדעתו של משרד הסעד? עורכים ישיבות, כותבים מסמכים, מפרסמים בעתונים ובשטח יש פחות שירותים. השאלה אם ועדת השרים לעניני רווחה קיימת בנושא הסעד כדי למצוא משאבים לכסות נושאים שלמשרד הסעד אין כסף לכסות אותם או שיש לה סויביות משולבת עם משרד הסעד.

רצוי שנזמין לישיבה גם את שר הסעד החדש שישמע את מה שאנחנו רוצים להשמיע ואל נחכה למועד מאוחר יותר.

ט. פרידמן:

בגלל הקיצוצים בתקציב הסעד הורדה השנה כמה פעמים התמיכה הכספית לנזקקי הסעד, הורדה שאני לואהיאותה כיצירת מדיניות חדשה. הדבר נעשה על ידי חוזר המנהל הכללי ללשכות הסעד והובא כאן לדיון רק לאחר חודשים מספר ורק על סך זעקה של איגוד העובדים הסוציאליים. אני חושבת שוועדת השירותים הציבוריים של הכנסת לא יכולה לקבל זאת כנתון, וברור לי שלפני שחוזר כזה נשלח צריך להיות בוועדה דיון על הקיצוצים, איך הם יתבצעו ומה המדיניות העומדת מאחוריהם. למען העתיד אני מבקשת שלפני כל שינוי משמעותי מסוג זה יהיה דיון בוועדת השירותים בנוסף לדיון המתקיים במשרד הסעד כך שהשינויים יהיו או בהתייעצות עם הוועדה או באישור הוועדה.

כאשר אנחנו יודעים היום מראש שיהיו קיצוצים בתקציב משרד הסעד, מה הקו המנחה את המשרד לקיצוצים אלה?

ב.צ. קשת:

אציג שאלה יוצאת דופן הנובעת מתוך הערכה מיוחדת שיש לי לסר לנגרמן: כאדם האחראי לסעד במדינה הזאת, בתוקף תפקידך כמסנה למנהל הכללי, ואשר עניני הסעד ידועים לך וגם קרובים לך, מהי מידת דאגתך בכל מה שקורה? ההרגשה היא שמתוך הכוונה הכלכלית נפגע הציבור שאתה מסונה על רווחתם. האם לפי הנתונים והמידע שבידך יש טעות יסודית בגישה זו שלנו או שהנתונים והמידע שבידך דווקא צריכים לחזק את הדאגה הנמצאת בליבות כולנו?

ח. אבו-רביעה:

אני רוצה להעלות כמה בעיות הנוגעות לבדואים בנגב, הזקוקים לסיועו של משרד הסעד. בעיה ראשונה: ישנם בדואים בגיל 65-70 הנשואים לנשים צעירות. בדואים אלה אינם חברים בקופת-חולים, אבל מכיוון שיש להם מספר רב של ילדים צריכים הילדים להרשם על שם האם כדי להתקבל כחברים בקופת-חולים. כאשר הם עצמם נופלים למשכב דורשים מהם לשלם 320-350 לירות עבור כל יום אישפוז ושעה שהם פונים ללשכת הסעד על סנת לקבל סיוע, אין הלשכה יכולה לתת להם את סלוא העזרה.

בעיה שניה: מדובר בבדואים בגיל 55-60 שאינם מבוטחים בניטוח הלאומי וכאשר הם רוצים לבטח את עצמם בניטוח הלאומי דורשים מהם תשלומים משנת 1954. סכומים כאלה אינם יכולים לשלם ולכן הם פונים ללשכת הסעד. אבל גם לשכת הסעד אינה יכולה לעזור להם אלא בסכומים קטנים. יוצא איפוא שהם לחוצים בין שתי בעיות: אינם יכולים להתקבל לניטוח הלאומי ואינם יכולים להתקבל כחברים לקופת-חולים והמצב קשה.

י. סדמן:

בזמנו הגשנו לוועדה מסמך שבין היתר היווה בסיס לדיון פה. לסרות שנתחילה בשמעה עליו הרבה ביקורת מסתבר אחרי שלוש ישיבות שעיקריו של המסמך והנתונים שהובאו בו לא הוכחו. השאלה היא מה אנחנו עושים כיום מתוך ידיעה שאנחנו הולכים לתקציב נוסף שבוודאי לא יהיה טוב יותר ואולי אף גרוע יותר, ולא מתוך כך שמשרד הסעד סבור שאין צורך במשאבים נוספים אלא כתוצאה מסגבלות תקציביות שהוטלו עליו.

בשבועיים האחרונים טיירתי הרבה בשטח. כל הדברים שלובשים כאן דמות של מספרים, לונשים בשטח דמות אחרת לגמרי: סכנה של התפוצצות בגלל תסיסה עצומה שקיימת, ואני חרד ממה שמתרחש. ישבתי אתמול עם עובדים סוציאליים באור-יהודה ושמעתי דברים נוראים. ישבתי בלשכת הסעד בבית-דגן ובקרית-סלאכי. תסיסה נוראה קיימת בשטח והדברים יגיעו לידי התפוצצות. אמר לי עובד מאור-יהודה: תדע שבמשך השנה הקרובה ירצח העובד הסוציאלי הראשון. לא ישבתי הלילה ואני חרד למה שקורה בשטח. אני רוצה להביא בפניכם את חרדתי שלי ואת חרדת האנשים השמים את היד על הדופק.

מ"ס היו"ר ס. חריש:

אינני מכיר את כל הלשכות, אבל אני יכול להעיד על מה שקרה בבני-ברק בשבוע שעבר, כאשר היתה שם התפרצות אלימה ולא ראשונה. העובדות הסוציאליות עובדות שם בפחד פיסי סמס המשתק את היכולת שלהן לפעול. מתעוררות גם שאלות לגבי ההגנה הניתנת במצבים אלה ונראה לי שעל הוועדה לתת דעתה למצב שהוא על סף התפוצצות בשלב שבו עדיין אפשר לעשות משהו לפנייה.

לגבי כל ההערות ינתנו תשובות, אבל חלק מן ההערות וההצעות התייחסו לפגיעה בשכבות של אוכלוסייה במצוקה על ידי שירותים שאינם שייכים למשרד הסעד והפוגעים בשכבות אלה יותר מאשר בגורמים אחרים. מסיבה זו הוחלט בפעם הקודמת להזמין את השר הלל, כמי שהאחריות מוטלת עליו, על מנת שיאמר לנו איך הוא רואה את העניין. ייתכן שבעניין זה צריכה להיות נקיטת עמדה שלנו.

אשר לשר הסעד החדש חשבתי שאת הזכות לארח אותו בפעם הראשונה יש להשאיר ליושבת-ראש הוועדה. אני גם מניח שהוא זקוק לשבועיים לפחות על מנת שיוכל להשתתף בישיבת הוועדה ולא רק לשמוע. על כל פנים ההצעה שהוא יבוא לוועדה לפני שהדיונים בתקציב ייכנסו למסלול היא הצעה במקומה.

עלינו לברר באיזה שלב עומד גיבוש התקציב, כדי שלא נזמין את האנשים בסרם יהיה להם מה לומר לוועדה ובסרם גיבוש הצעה משלהם לעניין. יחד עם זאת עלינו להבטיח שנהיה שותפים כבר לשלב הראשון של הדיון.

א. גיבלבר:
אני מציע שהוועדה לא תחכה עד לתקציב ועד שיבוא השר הלל, אלא תסכם לגבי הדברים שבדקה.

מ"ס היו"ר ס. חריש:

על כך סוכם עם השר הלל שיבוא.

מ. פרידמן:
אנחנו יכולים לסיים את הדיון בכך שדנו ודאגנו, אבל נדמה לי שבכמה נקודות עיקריות היה קונסנסוס של הוועדה ולכן כדאי להעביר אותן למשרד הסעד: א) אין לקצץ את התמיכה למשפחות שהכנסתן קצת מעבר למסגרת תמיכת הסעד; ב) דאגה לעניין קיצבת יוצאי צנא; ג) דאגה לנשים בהריון. שניים סתוך שלושת הסעיפים אפשר לאחד, כי אם משרד הסעד היה מעלה את התמיכה לנזקקי הסעד כדי לכסות את סכום קיצבת יוצאי צנא לא היתה דאגה לכך שאנשים אינם מקבלים את הקיצבה הזו ומספרם אינו ידוע. העניין של נשים בהריון צריך להיבדק ואם מר קדמן צדק בהערתו יש לתקן את המצב.

שתי הצעות אלה צריכות להיות הצעות ועדת השירותים הציבוריים למשרד הסעד.

א. נמיר:
אני מתנגדת. אינני חושבת שתרוםמה של הוועדה היא בזה שתחליט החלטות, שאנחנו יודעים מה קורה אתן אחר כך: הן אינן מחייבות אף אחד ואף אחד אינו מסתכל עליהן. אני מציעה שנחליט רק אחרי שנשמע את האחראים לנושא - את אלה האחראים למדיניות הסעד ואת ועדת השרים לעניני רווחה.

א. לנגרמן:
לשאלות שנשאלו:

באשר לשאלה של השפעת התוכניות הכלכליות על אלה הנמצאים על הסף - כאמור הבטיחה הממשלה פיצוי מלא לרמת הכנסתם, היא לא הבטיחה פיצוי מלא ברמת השירותים במידה שזו קרובה. במלים אחרות: אינני סבור שמבחינת רמת הכנסתן ישפיעו התוכניות הכלכליות על משפחות אלה שתהיינה נזקקות לעבוד מהכנסה המובטחת להן על ידי יגיע כפיהן לתוספת הכנסה שתינתן להן על ידי שירותי הסעד.

ד. גז:

השר עצמו הוא שהביא לפנינו אוהרה זו שמקרים שעמדו על הסף יהפכו לנזקקי סעד.

א. לנגרמן:

מבחינה זו הרפורמה שבוצעה ביולי תיקנה במידה מסויימת את המצב ביחס לרמת ההכנסה. נקה משפחות אלה נפגעות? הן יהיו נזקקות יותר לעזרת הציבור בנושאים שאינם הבטחת הכנסה אלא בסיוע חומרי שהוא סיוע של שירות. לדוגמה: עזרה ביתית למשפחה במצב של מחלה או לאדם קשיש שאינו יכול לשרת את עצמו. אנשים שרמת הכנסתם היא מעל מכסת הסעד ייפגעו יותר בשירות זה מכיוון שהעלויות של שירותים מן הסוג הזה עלו בהרבה ואילו המשאבים שניתנו בידינו לסדר שירותים אלה לא עלו באותה מידה. להיפך, בנושאים מסויימים אף קוצצו. דוגמה נוספת: אדם קשיש בן 50 או 60 זקוק למערכת שיניים תוחבות ולטיפולים אחרים שהוצאה עבורם יכולה להגיע כיום ל-3,000 עד 5,000 לירות והוא משתכר 30%-40% מעל מכסת הסעד. היכולת שלנו להשתתף בהוצאה זו קטנה ביחס ליכולתנו בשנה הקודמת ולכן יהיה אותו אדם זכאי להשתתפות של 300-400 לירות, שזה סכום קטן לעומת הסכום הגדול שעליו להוציא. סובן שאם הכנסתו נמוכה יותר, ההשתתפות גדולה יותר.

לכך אני רוצה לקשר נקודה שניה: לא היו קיצוצים ריאליים בתמיכות הסעד. היתה הורדה של הסכום אשר בסך כל ההתחשבות, על ידי הגדלת קיצבאות יוצאי צבא וקיצבאות משפחות מרובות ילדים, נתאזן ואפילו עלה על מה שהיה קודם. העובדה שבחלק שלנו מופיע בהבטחת הכנסה סכום של 850 לירות למשפחה בת-5-6 נפשות במקום 1,108 לירות אינה מעידה על קיצוץ בהבטחת ההכנסה, כי את ההפרש, ולעתים גם מעבר להפרש, מקבלים מן הביטוח הלאומי. נכון שנתעוררה השאלה הנוגעת לענין קיצבאות יוצאי צבא.

ח. שמעוני:

קודם היו זכאויות שלא הוכאו בחשבון התמיכה.

ט. שיפמן:

מזה שלש שנים מכסת התמיכה היא תוצאה של שני סכומים: סכום של הביטוח הלאומי וסכום הסעד. שניהם צמודים ומושפעים זה מזה.

א. לנגרמן:

ככל שעולה קיצבת הילדים היא משפיעה על הסכום שניתן מן הסעד.

כאשר דובר על קיצוצים לא דיברנו על פגיעה בהבטחת הכנסתה של המשפחה אלא על פגיעה ברמת השירותים הניתנים לה, כאשר היא צריכה להשתתף בסכום יותר גדול להשגת אותם שירותים, וזאת שוב בהבחנה אחת: אותן משפחות שהכנסתן אינה עולה על מכסת הסעד לא נפגעו גם ברמת השירותים. מי ששכרו עולה על מכסת תמיכת הסעד ואפילו ב-10 לירות או ב-50 לירות הוא כבר נפגע פגיעה משמעותית.

אשר למקרה שקרה בטבעון ולמקרים אחרים נוספים: אנחנו מודעים לאמביוולנטיות שלנו ושל הציבור בנושא. אנחנו לא רוצים להמשיך לחיות בהרגשה שיש אנשים המקבלים תמיכת סעד שלא בצדק או שמקבלים יותר מן המגיע להם. אינני סבור שזה מקיף אלפים אלא מאות, אבל די במאות אלה כדי לומר דברים ברורים: אדם אינו זכאי לקבל אף אגורה אחת שלא בצדק. נתברר לנו עכשיו דבר חשוב: אנחנו עושים בדיקה עם הביטוח הלאומי לגבי תשלומים עבור הילד הראשון והשני שלא היו קיימים קודם לכן, ועתה, מתאריך מסויים ואילך, יקבלו גם משפחות נתמכים 100 לירות עבור הילד הראשון ועבור הילד השני. מכיוון שהביטוח הלאומי לא היה ערוך לכך עדיין והוא יוכל לבצע את המשימה החל מ-1 בינואר הקרוב, נתבקשנו לשלם בינתיים לאותן משפחות עבור הילד הראשון והשני על חשבון הביטוח הלאומי, והבעיה היתה קיימת רק לגבי משפחות שלא קיבלו קודם קיצבאות משפחות מרובות ילדים. לפתע התברר - כאשר התחלנו להעביר את סרטי המיכון לביטוח הלאומי - שיש מקרים ששילמנו להם עבור ילד ראשון ושני ושקיבלו

א. לנגרמן:

גם מן הביטוח הלאומי עבור הילד הראשון והשני. פירושו של דבר: האיש שילם דמי ביטוח לאומי, כי היתה לו כסנה נוספת, אם כשיר ואם כעצמאי, וזיכו אותו בכך, ועל הכנסה זו לא מסר לנו כאשר ביקש את התמיכה. אני רוצה להניח שמדובר בכמה עשרות מקרים ולא יותר, אבל הענין יאפשר לנו בדיקה נוספת.

אשר למקרה שקרה בטבעון: ועדה בדקה ומצאה שמי שפעל פעל כהלכה ולאיש היתה הכנסה שלא דיווח עליה. יחד עם זאת הביאה אותנו הרגישות לכך שבתקנות שהוצאנו לאחרונה העמדנו מספר סייגים: (א) ההודעה לא תימסר בכתב אלא נשיחה בעל-פה; (ב) ייקבע תאריך מסויים להפסקת התמיכה, כחודש-חודשיים לאחר ההודעה, כדי שיהיה טרווח זמן שבו אפשר יהיה לבוא בדברים עם האיש וכדי שתהיה לאיש שהות להסתגל למצב החדש. על ידי הסייגים אנחנו רוצים ליצור את האיזון ההכרחי שבין עשיית הצדק בצורה מוחלטת לבין ההבנה והרגישה המקבלת גם את מי שלא נהג כשורה ועבר על החוק. אני מקווה שעם ההוראות החדשות לא יישנו מקרים מסוג זה.

לגבי קיצבאות יוצאי צבא: בנתונים שלנו אין רישום אם האיש יוצא צבא או לא - זה לא נראה לנו הכרחי - כך שלא יכולנו לקלוט אצלנו אם לאחר ההסדר נפגע מישהו או לא. אני מקווה שבינואר, לאחר שהכל יעלה על הסרטים גם בביטוח הלאומי, נוכל לקבל תמונה מדוייקת מי מבין נתמכי הסעד המקבל קיצבת ילדים אינו מקבל קיצבת יוצאי צבא מן הביטוח הלאומי. את עמדותי כבר אמרתי: לא רצינו לפגוע בהם ובמדוע אנחנו רוצים לתת להם את המגיע. אם יש מישהו שלא מקבל זאת מן הביטוח הלאומי הוא יקבל זאת ממשרד הסעד.

ח. שמעוני:

אתה מצהיד כפה מלא שלא נפגעה ההכנסה הריאלית של הנתמכים וזה לא ייתכן. לפי החישובים הנעשים כיום יצאו הרבה אנשים מכלל הזכאויות הואיל ובמסגרת הרפורמה עלה שכר הברוטו של כולם לאחר שהוכנסו לשכר כל מיני גורמים. בגלל המעבר משכר ברוטו אחד לשכר ברוטו שני יצאו הרבה אנשים מכלל הזכאויות, למרות שהכנסת המינימום לנפש, שאחריה מקבלים זכאות לתמיכה, לא עלתה באותו שיעור.

גם ההכנסה הריאלית נפגעה, כי קודם לכן היה כל מי שעובד מקבל גם ניכוי ממס הכנסה וגם קיצבת ילדים. בעוד שקיצבת ילדים הונאה בחשבון בהורדה מגובה התמיכה, הרי אותו ניכוי שזכה בו כל אחד לא הובא בחשבון. כיום צרפו את שני הדברים יחד, יש נקודות זיכוי וסורידים את הכל מגובה התמיכה. כלומר, אותו סכום של זיכוי שלא הובא קודם לכן בחשבון לגבי גובה התמיכה כן מובא היום בחשבון ולכן מוכרחה להיפגע הכנסתו של הנתמך.

ט. שיפמן:

דווקא קבוצה זו יצאה נשכרת מן השינוי שחל ב-1 ביולי, כי בתחום זה הפעלנו את הנושא של תמריצים לעבודה. אתה מדבר על אותה קבוצת אנשים שהיו נתמכים תמיכה חלקית והכנסתם מעבודתם היתה שולית וכתוצאה מכך שכל זה נכלל בחיוב במס יצאו נפגעים. אם כן, בשינוי בשינוי ממה שהיה קודם, לפיו סכום הפטור המכסימלי לנתמך חלקי הסתכם ב-215 לירות, הרי עתה גדול סכום הפטור המכסימלי והוא מגיע ל-360 לירות. מכאן שההכנסה נטו אינה יכולה להיות יותר קטנה.

א. לנגרמן:

במסמך שהגשנו בשעתו למרכז השלטון המקומי הצבענו על כך שקבוצת המשפחות הנתמכות זכתה בקידום גדול יותר יחסית בהבטחת ההכנסה מאשר קבוצת שכירים מבין שכירים מקבלי קיצבאות למיניהן.

לפני הרפורמה.

ח. שמעוני:

לאחר הרפורמה.

א. לנגרמן:

אין ספק שנפגעה רמת השירותים במשרד הסעד. על פגיעה אחת עמדתי קודם בדברי והיא בזכאות של השכבות שמעל ומחמיכת הסעד להשתתפות בהוצאות אחרות שלהן. על מענקים לחלמידים גם כן דיברנו. נושא נוסף - ציוד ביחי בסיסי. לפני מספר שנים התחלנו במבצע של ציוד ביחי בסיסי, אך בשנת החקציב 1975 אין לנו אמצעים לנושא אלא למקרים חריפים מאד. היינו זקוקים למינימום מליון לירות נוספות על מנת להמשיך באותו מבצע שהקיף עד שנה זו 13,000 משפחות ושהיה צריך להגיע בשנה זו ל-25,000 משפחות. אנחנו מוכנים להשאיר זאת עד 1976 ולספק השנה ל-3,500 יחידות. להשלמת ציוד ביחי ל-3,500 יחידות דרושים כ-10 מליון לירות וסכום זה אינו קיים כיום.

למה הבטחתם בישיבה של דצמבר 1974?

ל. דיציאן:

זה היה לפני ההכרעות בענין חקציב 1975. חקציב 1975 אושר אחרי 1 באפריל. בינתיים הייתה מקדמה חקציבית והמאבק הגדול היה ב-1975.

א. לנגרמן:

היתה הבטחה שלא רק שיהיה פיצוי נומינלי אלא שגם לא תהיה פגיעה בשירותים.

ל. דיציאן:

בהבטחה זו איננו עומדים ב-1975.

א. לנגרמן:

לשאלת חבר-הכנסת בארי על העמדה הערכית אידיאולוגית של המשרד לגבי כסף ושווה-כסף. אנחנו מעדיפים שהמשפחה תקבל את הכסף לידיה, אבל שיהיו בידינו האמצעים המספיקים כדי לסייע לה ולהדריך אותה בארגון הטוב של הדברים ובהוצאה נבונה ורציונלית של הכסף. יש לנו חונכות וסומכות הנכנסות למשפחות ומדריכות אותן. אנחנו מקיפים בחוכמה זו מאות משפחות אם כי היחה צריכה לכלול אלפי משפחות.

לא אכנס לפרטי החקציב, אבל אביא דוגמה אחת: החקציב שלנו ב-1975 מסתכם ב-639 מליון לירות. אם נבדוק את-מרכיביו נמצא שלמעלה מ-90% הוא חקציב שאיננו יכולים לנגוע בו והוא מחוייב בחוקף קיומם של שירותים, שכר עובדים וחמיכות. בהרבה סעיפים לא בעוי החקציב על שנה מלאה, כל יש פעילויות שנפתחות באמצע השנה. המוסד החדש למפגרים בדימונה נפתח באוקטובר ויקלוט ילדים בחודשים אוקטובר עד פברואר, מאוס כאשר החקציב ל-1975 הוא בממוצע לחודשיים וחצי ואילו ב-1976 הוא מחוייב כיסוי ל-12 חודש, מאחר וארתם ילדים יהיו 12 חודש ב-1976. הבאתי דוגמה זו כדי להבהיר כמה קשה בניית החקציב וכדי להמחיש שגם אם יאמרו לי שאין פיתוח שירותים בשנה הבאה ואני מקבל את כל ההתיקרויות לא אוכל לבצע את הדברים שביצעתי ב-1975, כי חלק מן הדברים ביצעתי באופן חלקי באותה שנה ואילו ב-1976 אצטרך לבצע אותם באופן מלא.

א. גיבלבר:

אשר לשאלה האידיאולוגית: גם להבא לא נוכל לודת מהבטחת ההכנסה הריאלית, אבל כדי להגיע לרווחה נוספת עלינו ללכת בכיוון של שירותים ולא בעליית הרמה הריאלית של ההכנסה.

א. לנגרמן:

שתי הערות: (א) אני מסכים עם חבר-הכנסת שמעוני כי סף המס של 1,200 לירות מהווה בעיה, כי אותם חמריצים יפים למי שאיננו מגיע לסף המס ואינם פועלים על מי שמגיע לסף המס. אם אנחנו נותנים 30% ואדם יצטרך לשלם 25% זה כמעט מחקדז אחד בשני ויש אולי מקום להעלות את סף המס.

(ב) אני לא סבור שהמשרד יוכל לפעול בשנה הקרובה אם יהיו איזה שהם קיצוצים בתקציבו. יחרה מזה: אני סבור שהחברה לא תוכל להחקיים אם לא ינחנו השירותים ברמה גאוה שלא תיפול מזו של 1974. לא נוכל לברוח מן הענין לאורך ימים ואחד הביטויים לכך ילגולגהזוח באלימות.

א. לנגרמן:

לשאלת חבר-הכנסת קשת: אני מנוע מלהביע
בפורום זה דעות פוליטיות בנושאים חברתיים. אם השאלה היא למי שהמדינה
סומכת עליו והוא דואג את דאגתו של הנפגע וכוונתה לשאול אם היום, בנובמבר
1975, אני שבע רצון מן המחרש, אני אומר במפורש: לא.

לחבר-הכנסת אבו-רביעה: לא ברור לי בדיוק
מה העניין. אנחנו מבטחים היום כ-47,000 משפחות בביטוח רפואי ואינני יודע
מדוע משפחות בדואיות אינן נכללות בהן. אני מוכן להוריד מישו כדי לבדוק
אם שני הנושאים שהעליח ואגיש את המסקנות לוועדה.

הישיבה ננעלה בשעה 13.15